

ZÁKLADNÁ ŠKOLA, ULICA P. MUDROŇA 3 V MARTINE

ETICKÝ KÓDEX

ÚVOD

Cieľom tejto práce je pozrieť sa na morálny status učiteľa. Preskúmať morálne zásady, ktoré by mal dodržiavať. A nakoniec pokúsiť sa z týchto predpokladov vyvodiť záver v podobe vhodného etického kódexu pre učiteľa a jeho povolanie, ktorý by mal byť minimálnym (ale určite nie postačujúcim) východiskom pre výkon učiteľskej profesie. Učiteľ by mal spĺňať kvalifikačné, charakterové a morálne vlastnosti. Cieľom etického kódexu je spresniť práve charakterové a morálne povinnosti učiteľa a byť meradlom ich posúdenia. Pedagógovi môže uľahčiť jeho vlastné sebahodnotenie a môže slúžiť i k obrane pedagóga pri neoprávnenej kritike a výčitkách zo strany občianskej a rodičovskej verejnosti, prípadne štátnych a samosprávnych orgánov i mimovládnych zoskupení /organizácií/.

Škola je dielňou ľudskosti a úcty k životu. Poslaním učiteľa je chrániť najvyššie ľudské hodnoty, dôstojnosť človeka a slobodu na ceste za vzdelávaním v duchu demokratických princípov. Učiteľ vytvára v škole takú atmosféru, aby žiak bol šťastný, spokojný a rád sa vzdelával. Zmyslom činnosti učiteľa je to, aby žiakovi vytvoril podmienky na optimálny rozvoj celej jeho osobnosti. Učiteľské povolanie patrí medzi tie profesie, ktoré si etický kódex vyžadujú.

Etický kódex má slúžiť ako zdroj pozitívnej pracovnej motivácie a prispeje aj k skvalitneniu náročnej učiteľskej práce.

Etický kódex pedagogických zamestnancov našej školy obsahuje:

ZÁKLADNÉ NORMY UČITEĽSKEJ PROFESIE

PRÁVA A POVINNOSTI UČITEĽA VOČI ŽIAKOM

PRÁVA A POVINNOSTI UČITEĽA VOČI RODIČOM

PRÁVA A POVINNOSTI UČITEĽA VOČI KOLEGOM

ZÁVER

ZÁKLADNÉ NORMY UČITEĽSKEJ PROFESIE

1. Učiteľ si je vedomý svojej zodpovednosti, ktorou spoluvytvára etické vlastnosti a ľudsky mravné kvality mladej generácie. Je vzorom pre spoločnosť.
2. Učiteľ prispieva k tvorbe kvalitných medziľudských vzťahov a ich udržiavaniu a podieľa sa na vytváraní atmosféry vzájomnej dôvery a úcty.
3. Učiteľ sa neustále vzdeláva, projektuje si celoživotné vzdelávanie, zvyšuje svoju kvalifikáciu a snaží sa získavať najnovšie informácie a poznatky zo svojho odboru. Je tvorivou osobnosťou, a preto je otvorený zmenám a stále hľadá nové poznatky a nové riešenia.
4. Učiteľ má pri výkone svojej profesie základné práva a slobody zaručené Ústavou Slovenskej republiky bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.
5. Učiteľ vyznáva a otvorene sa hlási k ideálom demokracie a humanizmu. Svojím konaním a vystupovaním zvyšuje spoločenský status učiteľa. Je nezávislý a slobodný, ale jeho voľba nesmie urážať ľudskú dôstojnosť a šíriť násilie. O svojom pôsobení podáva pravdivé informácie, aby mohli byť objektívne posúdené jeho kompetencie. Nepredkladá žiakom svoje názory a myšlienky ako jedinou správnu možnosť.

6. Učiteľ odovzdáva mladej generácii kultúrne dedičstvo národa a ľudskej spoločnosti a vzhľadom na tradície pôsobí ako spolutvorca súčasnej i budúcej kultúry, čo však predpokladá jeho vzdelanosť a tvorivého ducha.
7. Učiteľ si je vedomý svojich možných omylov, a preto ak pochybí, musí si vedieť priznať chybu a byť schopný niesť za ňu zodpovednosť. Získané informácie a podnety dokáže kriticky prehodnotiť a následne ich uplatniť v praxi.
8. Učiteľ počas výchovno-vzdelávacieho procesu nesmie brať na zreteľ komerčné hľadisko, vlastný prospech a úžitok, ale musí sa riadiť svojim svedomím, pozitívnymi výchovno-vzdelávacími potrebami žiaka a vedeckými poznatkami.
9. Učiteľ má právo odmietavo zareagovať a vystúpiť, keď nariadenia sú v protiklade so všeobecne uznávanými základnými ľudskými hodnotami a jeho svedomím. Toto však predpokladá a vyžaduje správnosť morálneho svedomia pedagóga, ktoré mu umožňuje vziať na seba zodpovednosť za vykonané činy.
10. Pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec nesmie žiadať dary, prijímať dary, navádzať iného na poskytovanie darov a získavať iné výhody v súvislosti s poskytnutím výhody inej osobe pri výkone pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti; to sa nevzťahuje na obvyklé dary poskytované zvyčajne pri výkone pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti, napríklad na prijatie daru pri príležitosti Dňa učiteľov, skončenia školského roku.

PRÁVA A POVINNOSTI UČITEĽA VOČI ŽIAKOM

1. Učiteľ rešpektuje žiaka ako rovnocenného partnera so všetkými občianskymi právami a povinnosťami a právami i povinnosťami vyplývajúcimi z Deklarácie práv dieťaťa a z iných dokumentov a právnych noriem platných na území Slovenskej republiky. Vzťah učiteľa a žiaka je postavený na vzájomnej úcte a pochopení a vzájomnej ústretovosti.
2. Učiteľ zaručuje rovnaký prístup ku všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať. Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti, na ochranu mena, ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.
3. Učiteľ prihliada na špecifické výchovné a vzdelávacie potreby jednotlivých žiakov, vyžadujúcich si individuálny prístup. Je povinný zrozumiteľne, veku primerane a v súlade s platnými základnými pedagogickými dokumentmi žiaka vzdelávať a vychovávať.
4. Učiteľ žiakom podáva fakty a informácie pravdivé, objektívne a neskreslené. Snaží sa žiakom poskytnúť komplexný a objektívny prehľad informácií v danej problematike bez ohľadu na vlastné presvedčenie a vlastné konanie.
5. Učiteľ nesmie žiakovi úmyselne či vedome ublížiť. Má právo a povinnosť dohliadať na zdravý fyzický a mentálny vývoj žiaka, v prípade jeho ohrozenia bezodkladne na to upozorniť rodičov, resp. zákonných zástupcov žiaka, prípadne príslušné orgány a inštitúcie. Učiteľ nesmie napomáhať alebo sa zúčastňovať na porušovaní cti a dôstojnosti žiaka, je povinný oznámiť príslušným orgánom podozrenie z hrubého alebo krutého zaobchádzania a týrania žiaka.
6. Učiteľ vedie svojich žiakov k samostatnosti a ku kritickému mysleniu. V rámci svojich a žiakových schopností a možností sa snaží o komplexný rozvoj žiakovej osobnosti.
7. Učiteľ nesmie akýmkoľvek spôsobom zneužiť dôveru a závislosť žiaka, rodičov resp. jeho zákonných zástupcov.

- Učiteľ pri hodnotení vých. - vyučovacích výsledkov a správania žiakov postupuje v súlade s Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov ZŠ. V procese hodnotenia uplatňuje primeranú náročnosť, pedagogický takt voči žiakovi, rešpektuje práva dieťaťa. Predmetom hodnotenia žiaka sú jeho učebné výsledky, osvojené kompetencie ako aj usilovnosť, osobnostný rast, rešpektovanie práv iných osôb, ochota spolupracovať. Hodnotenie učiteľa slúži ako prostriedok pozitívnej podpory zdravého rozvoja osobnosti žiaka.

PRÁVA A POVINNOSTI UČITEĽA VOČI RODIČOM

- Učiteľ rešpektuje úlohu a zodpovednosť rodičov ako hlavných činiteľov vo výchove ich vlastných detí a usiluje sa o spoluprácu s nimi tak, aby výchovné pôsobenie bolo pokiaľ možno jednotné a v prospech žiaka. Preto s nimi spolupracuje a poskytuje im profesijnú pomoc pri výchove.
- Učiteľ pravdivo, pravidelne a zodpovedne informuje žiaka, jeho rodičov resp. zákonných zástupcov o výchovno-vzdelávacích úspechoch a neúspechoch žiaka, o výsledkoch spoločnej vzdelávacej a výchovnej práce, o prípadných problémoch, ťažkostiach a prípadných rizikách, ktoré môžu nastať. Ak je to potrebné, prejednáva s nimi formu pomoci dieťaťu a spoločný výchovný postup.
- Učiteľ, po dohode alebo v stanovenom čase, poskytne konzultácie ohľadom výchovno-vzdelávacieho procesu rodičom resp. zákonným zástupcom žiaka. Napomáha rozvoju vzájomných vzťahov a spolupráce medzi rodičmi a učiteľmi, prípadne vedením školy. Tieto vzťahy buduje na základe vzájomnej úcty a dôvery.
- Učiteľ pravdivo prezentuje pozitívne aj negatívne výsledky svojej práce, práce svojej školy alebo školského zariadenia.
- Učiteľ považuje informácie o rodinách, ktoré získa pri svojej práci za mimoriadne dôverné, zaobchádza s nimi zodpovedne a chráni tak osobnú dôstojnosť žiakov a členov ich rodín.

PRÁVA A POVINNOSTI UČITEĽA VOČI KOLEGOM

- Učiteľ spolupracuje pri výchove a vzdelávaní s ostatnými kolegami, ktorí súčasne vzdelávajú a vychovávajú žiaka, spolupracuje s učiteľmi, ktorých vzdelávaním a výchovou prešli a tými, ktorí budú žiaka vzdelávať a vychovávať v nasledujúcom období. Požiada iného učiteľa, prípadne iného odborníka o konzultáciu vždy, keď si to vyžaduje záujem žiaka a okolnosti. Závery je vhodné dokumentovať písomne.
- Učiteľia sa navzájom podporujú a navzájom si pomáhajú bez ohľadu na to, na akom poste a na akom type školy, či školského zariadenia pôsobia. Pestujú vzájomnú kolegiálnu, profesionalitu, úctu, hrdosť na svoje poslanie.
- Učiteľia sa navzájom podporujú a pomáhajú si pri ďalšom vzdelávaní vo svojom odbore, pri rozširovaní svojho kultúrneho a poznatkového obzoru a v ďalších oblastiach.
- Učiteľia navzájom pestujú vzájomnú solidaritu a spolupatričnosť, svojím dielom prispievajú k medzinárodnej kooperácii a prestíži výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky.
- Učiteľ nepreferuje len svoj predmet, ale spolupracuje s inými učiteľmi a vytvára medzipredmetové vzťahy, nezasahuje do kompetencií a rozhodnutí svojich kolegov.
- Učiteľ nesmie podľahnúť pocitu falošnej kolegiality a stavovskej spolupatričnosti. Ak je svedkom neodbornosti kolegu, jeho nesprávneho či nespravodlivého správania, diskriminácie či iného negatívneho javu, konfrontuje túto situáciu s dotýčným kolegom. Učiteľ nekritizuje a neznevažuje

prácu kolegov v ich neprítomnosti. Ak nenastane zlepšenie, informuje o tom vedenie školy alebo príslušné orgány.

7. Učiteľ spolupracuje pri výchove a vzdelávaní s vedením školy, korektne vystupuje v komunikácii s vedúcimi zamestnancami, akceptuje prípadnú kritiku a nedostatky v jeho práci.

ZÁVER

Práca učiteľa je náročná. Mal by spĺňať vysoký morálny štandard. Naplniť ho nie je jednoduché. Nie vždy sa mu to podarí. Je neakceptovateľné, ak si je učiteľ vedomý svojich morálnych povinností a vedome ich ignoruje a neriadi sa nimi. Učiteľ by si mal uvedomovať svoj rozsah pedagogickej slobody, ktorý je ale neoddeliteľne spojený s veľkou zodpovednosťou voči žiakom, rodičom, kolegom a v neposlednej miere aj voči sebe samému. Učiteľ si musí uvedomiť, že vo výchovno-vzdelávacom procese má veľkú moc, ktorá má slúžiť na pomoc žiakom. Vtedy bude spokojný sám so sebou a jeho žiaci s ním. K ďalším dôležitým pilierom učiteľa patria predovšetkým vzdelanie, aktívny prístup k celoživotnému vzdelávaniu, vzťah k pracovným povinnostiam a vzťah k žiakom.

Učiteľstvo je poslanie a služba. Okrem rodičovskej výchovy je to najdôležitejšia činnosť pri príprave dieťaťa pre život a jeho povolanie. Snažme sa svojimi postojmi, názormi, príkladom a charakterom vytvoriť čo najlepšie podmienky pre všestranný rozvoj našich žiakov.